

De kitömött, tehát authenticus példány tudtommal eddig sehelse található.

Ezen év május elején örvendeztetett meg Dr. FILEP SÁNDOR csik-szent-domokösi orvos egy szép kakasnak a megküldésével, melyet Gyergyó-Bélborban a Mogyorós nevű havasban április utolsó napjaiban lőttek s mely gyűjteményemben fel is van állítva.

Miután tudtomra ez az első kitömött példány, mely biztos tanuságot tehet arról, hogy az erdélyi részekben, habár kevés számban, de bizonyosan előjön a Nyirfajd, ezen körülményt közölni kívántam.

A törpe lúd, *Anser brachyrrhynchus* Baill. három darabban jelent meg folyó év márczius 21-én Megykerék község határain, melyekből egy vén gunár lelövetett s jelenleg gyűjteményemben van.

Ez a libafaj az erdélyi részekben új jelenség, a Királyhágón túl a FRIVALDSZKY JÁNOS által összeállított «Aves Hungariæ» című enumeráció szerint 1887-ben november hóban észleltetett vagy lövetett (?) CHERNEL ISTVÁN által Szent-Ágotán Fehérvármegyében. Több biztos adat hazánkban való megjelenéséről nincs.

dass ein authentisches Exemplar dieses Vogels aus Siebenbürgen unbekannt ist.

Anfangs Mai l. J. erfreute mich endlich Herr Dr. ALEXANDER FILEP, Arzt zu Csik-Szent-Domokos, mit der Zusendung eines Birkhahnes, welcher auf der zu Gyergyó-Bélbor gehörigen Alpe Mogyorós in den letzten Tagen des Monats April erlegt wurde und nun in meiner Sammlung aufgestellt ist. Da nun dies das erste präparirte Exemplar ist, welches von dem Vorkommen dieses Vogels im siebenbürgischen Landestheile Zeugniß ablegt, glaubte ich dies veröffentlichen zu sollen.

Die Zwerggans — *Anser brachyrrhynchus* Baill. — erschien in drei Exemplaren u. z. am 21. März l. J. in der Gemarkung der Gemeinde Megykerék und wurde ein ♂ adult erlegt, welches sich nun in meiner Sammlung befindet. Diese Art ist für den siebenbürger Landestheil neu. Aus dem Landestheile diesseits des Königssteiges führt den Vogel FRIVALDSZKY in den «Aves Hungariæ 1891» als am 7. November 1887 durch Stefan v. CHERNEL beobachtet — oder geschossen (?) an, u. z. aus Szt.-Ágota im Komitate Fehér.

Egy érdekes kép az 1892. évi madárvonulásból.

BUDA ÁDÁM-tól.

Az 1892-ik év április hava szokatlanul meleg, verőfényes napokkal köszöntött be; a cserjék és fák üde zöldjét kellemesen tarkította a virágdísz, melyben már a hónap első hetében pompáztak; a levegőt a virágok illata töltötte meg, és valóban költői harmóniába olvadt a madarak énekével, melyek a kedvező időjárás folytán nagy számmal érkeztek. Mondhatnám nyári melegek jártak; a hőmérő délben, árnyékban 15—20 fokot (C) mutatott, az aneroid meg 770 $\frac{m}{m}$ állott.

Április 8-án este felé felhők tornyosultak az égen, melyekből csakhamar csendes eső fakadt; rövid néhány perc múlva azonban annyira lehült a levegő, hogy az esőből hó lett és 9-én reggelre arra ébredtünk, hogy az egész vidéket mintegy 15 centiméternyi hóréteg borítja. — Mily szomorú változás rövid pár óra alatt!

Ein interessantes Bild aus dem Vogelzuge vom Jahre 1892.

VON ADAM VON BUDA.

Der April des Jahres 1892 begann mit ausserordentlich warmen, sonnigen Tagen; der Blumenflor, das üppige Grün der Sträucher und der Bäume wechselten angenehm ab, der Duft der Blumen, welche schon zu Anfang des Monats ihren Schmuck entfalteteten, erfüllte die Luft und vermischte sich zu poetischer Harmonie, mit dem Gesange der Vögel, welche in Folge günstiger Witterung in grossen Schaaren angekommen waren. Es herrschte beinahe Sommer-Hitze; das Thermometer zeigte zu Mittag im Sonnenschein +(15—20°C.), der Aneroid stand auf 770 $\frac{m}{m}$.

Am 8. April gegen Abend hatten sich Wolken aufgethürmt, denen dann ein leichter Regen entströmte. Die Luft hatte sich aber sozusagen in wenigen Minuten sehr abgekühlt, und als wir am 9. erwachten, war die ganze Gegend 15 $\frac{m}{m}$ hoch mit Schnee bedeckt. Eine traurige Wandlung in wenigen Stunden! Die in voller

A virágdiszben pompázott fák görnyedtek a rájuk hullott hó súlya alatt, cserjék, bokrok gyengébb ágait letördelte a rájuk nehezedő teher. — A havazás még 9-én is tartott, körülbelül 11 óráig délelőtt, s a hópolyhek oly sűrű tömegben omlottak az égből, hogy 50 lépésnyire se lehetett ellátni, — a hótakaró meg 29 centiméternyi vastagságra növekedett.

*

Nem törődve a havazással, vállamra vettem fegyveremet, s madár-megfigyelés céljából útnak indultam a víz felé. — A berken keresztül haladva, szánalommal tekintetem a pusztulás nyomaira; sehol az egész láthatáron élő lény, a bokrok és cserjék hajladoznak a hóréteg alatt; egy pár szürke varjú (*Corvus cornix*) bánatosan, felborzolt tollal nézte a nagy változást, mintha szomorúan gondolt volna a verőfényes tegnapi...

Útamat a «Nagy víz» felé irányítottam, a meleg források közelébe, a hol még a legnagyobb télen is ritkán áll meg a hó, azon hiszemben, hogy itt néhány madárra akadhatok. — Feltevésem nem is csalt; — e helyen mintegy 50 □ méternyi terület hómentes volt, s már messziről nagy mozgás volt látható. — Igyekeztem e helyet minél jobban megközelíteni. — Körülbelül 50 lépésnyi távolságra sikerült jutnom, s innen kezdtem megfigyelésemet. — Csodálat fogott el annak láttára, a mi e helyen észlelhető volt; — a legkülönbélebb madarak tömege sereglett össze és nyüzsgött, mozgott a hótól ment talajon. — A sűrűen hulló hó miatt szabadszemmel, sőt látésövémmel sem tudtam jól kivenni, hogy mi mindenféle madárfajt hozott össze e helyre az idő viszontagsága, és ez indított arra, hogy bár a madarakat nagyon is kimélni szoktam, az egyszer tudni vágyásom erőt vett szánakozásomon, s elhatároztam, hogy legalább egyszer közük lövök. Elhatározásomat legott a tett követte: a lövés eldőrdült, a madarak egy része felrebbent, a másik része azonban lövésem által találva, ott maradt; a felröppenő madarak közül felismertem a Bibiczet (*Vanellus cristatus*), a Pataki sneffet (*Tringoides hypoleucos*), a Lotyó sneffet (*Limosa aegocephala*), a citrom sármányt (*Emberiza citrinella*); láttam azonkívül több madárfajt, melyet azonban részint a sűrűség, részint a nagy havazás tett előttem felismerhetetlenné. Különösen feltűnt azonban egy kis sneff-fajnak

Blüthe prunkenden Bäume neigten sich unter der Last des auf ihren Aesten aufgehäuften Schnee's, die schwächeren Aeste der Sträucher und Gebüsche brachen unter der übergrossen Last. — Der Schnee fiel sogar noch am 9. bis 11 Uhr Vormittags, die Schneeflocken fielen so dicht, dass man nicht einmal 50 Schritte weit sehen konnte, und die Schneedecke wuchs bis auf 20 $\frac{1}{m}$ Dicke.

Ohne mich an das Schneewetter zu kehren, griff ich zum Gewehr und lenkte meine Schritte an den Wasserlauf, um Beobachtungen zu machen. Im Hain angekommen sah ich beklemmt die angerichtete Verheerung; nirgends ein lebendiges Wesen; die Sträucher beugten sich unter der grossen Schneelast, ein paar Nebelkrähen (*Corvus cornix*, L.) sassen traurig mit aufgebauchtem Gefieder da und besahen trübselig die grosse Veränderung, welche den sonnigen Tagen seit gestern folgte.

Ich wandte mich gegen «Nagyviz» in die Nähe der Thermen, wo selbst im strengsten Winter nur selten etwas Schnee liegen bleibt. Ich dachte wenigstens hier einige Vögel zu treffen. — Meine Voraussetzung traf auch ein. Auf diesem Platze, wo eine circa 50 □ Meter grosse Fläche schneefrei geblieben, bemerkte man schon von weitem ein reges Leben. Ich bemühte mich dem Plätzchen so gut als möglich nahe zu kommen. Auf circa 50 Schritte Entfernung angekommen, blieb ich stehen, um sicher beobachten zu können. Ein wahres Wunder entfaltete sich hier vor meinen Augen. Die verschiedensten Vögel waren hier in dichter Schaar beisammen. Alles bewegte und tummelte sich auf dem kleinen schneefreien Platze. Der dichte Schneefall verhinderte jedoch selbst mit Feldstecher eine sichere Observation und konnte ich die Arten nicht unterscheiden, welche die Widerwärtigkeit des Wetters hierher zusammengetrieben hatte, so dass ich von meinem alten Princip: die Vögel womöglich zu schonen, jetzt einmal absehen musste; die Wissbegierde besiegte mein Mitleid, und im Interesse der Wissenschaft krachte der Schuss meines Gewehres. Der eine Theil der Vögel flog auf, der andere blieb getroffen auf dem Platze liegen. Unter den fortgeflogenen erkannte ich den Kiebitz (*Vanellus cristatus*, L.), den Flussuferläufer (*Tringoides hypoleucos*, L.) die schwarzschwänzige Uferschnepfe (*Limosa aegocephala*, L.), die Goldammer (*Emberiza citri-*

színezete és repülése, a mely egészen ismeretlen volt előttem.

A lövés helyére sietve, ott találtam részint élettelenül, részint még vergődve, vagy megszárnyalva a következő madárfajokat:

- 1 éneklő rigót (*Turdus musicus*),
- 2 mezei pacsirtát (*Alauda arvensis*),
- 1 vízi pityért (*Anthus spinoletta*),
- 2 barázda billegetőt (*Motacilla alba*),
- 1 havasi billegetőt (*Motacilla boarula*),
- 1 mezei pityért (*Anthus campestris*),
- 1 erdei pityért (*Anthus trivialis*),
- 1 hantmadarat (*Saxicola oenanthe*),
- 1 csanácsücsöt (*Pratincola rubetra*),
- 1 vörös legyész (Muscicapa collaris),
- 1 kerti vörösfarkot (*Ruticilla phoenicurus*),
- 1 hegyi " (" tithys),
- 1 erdei pintyökét (*Fringilla coelebs*),
- 1 hegyi " (" montifringilla),
- 1 juhászkat (*Aegialitis fluviatilis*),
- 1 mocsársneffet (*Gallinago scolopacina*),
- 1 füsti fecskét (*Hirundo rustica*),
- 1 kövi sármányt (*Emberiza cia*),

A füsti fecske kövön gúnyasztott s felborzolt tollával igen különösen nézett ki.

Ezeket kívül még néhány madár, fel-fel rebhent, s egy darabig még nehézkesen repülve, a vízen túl hullottak alá, de nyomukra akadni nem tudtam. — Egyetlen lövésem eredménye 20 madár volt, s mily különböző fajok! egész kis ornithológiai gyűjtemény. — E változatos eredmény mutatja, hogy mily különböző fajtajú madarakat terel egy helyre az idő viszonyossága, a fáradság!

Ugyanezen lövésem egy csomó vadruczát riasztott fel, mely a víz kanyarulatában volt bezállva; a fejem fölött repültek tova s így sikerült közülök felismernem a teledő kacsát (*Querquedula circaea*), a csörgő kacsát (*Querquedula crecea*), a kendermagos kacsát (*Chaulelasmus streperus*), a kanalas kacsát (*Spatula clypeata*),

nella, L.); ausserdem sah ich noch mehrere Arten, welche ich aber theils wegen der dichten Schaar der Aufgeflogenen, theils wegen des Schneefalles nicht erkennen konnte. Es ist mir aber eine kleine Schnepfen-Art durch ihr Gefieder und ihre Flugweise besonders aufgefallen, welche mir dabei noch ganz unbekannt erschien.

An Ort und Stelle angelangt, fand ich dort todt oder angeschossen die folgenden Arten:

- 1 Singdrossel (*Turdus musicus*, L.),
- 2 Feldlerchen (*Alauda arvensis* L.),
- 1 Wasserpieper (*Anthus spinoletta*, L.),
- 2 Bachstelzen (*Motacilla alba*, L.),
- 1 Gebirgsbachstelze (*Motacilla boarula*, L.),
- 1 Brachpieper (*Anthus campestris*, L.)
- 1 Baumieper (*Anthus trivialis*, L.),
- 1 Steinschmätzer (*Saxicola oenanthe* L.)
- 1 Braunkehliger Wiesenschmätzer (*Pratincola rubetra*, L.),
- 1 Halsbandfliegenfänger (*Muscicapa collaris*, Bechst.),
- 1 Gartenrothschwanz (*Ruticilla phoenicurus* L.)
- 1 Hausrothschwanz (*Ruticilla tithys*, Scop.),
- 1 Buchfink (*Fringilla coelebs*, L.),
- 1 Bergfink (*Fringilla montifringilla*, L.),
- 1 Zippammer (*Emberiza cia*, L.),
- 1 Flussregenpfeifer (*Aegialitis fluviatilis* Bechst.),
- 1 Moorschnepfe (*Gallinago scolopacina*, Bp.),
- 1 Rauchschwalbe (*Hirundo rustica*, L.),

(die letztere auf einem Steinhaufen mit aufgesträubtem Gefieder sitzend, sah sehr merkwürdig aus!)

Ausser den erwähnten hatten noch einige angeschossene Vögel sich jenseits des Wassers verkrochen, die ich jedoch nicht mehr auffindig machen konnte. Das Resultat meines einzigen Schusses waren 20 Stück Vögel und noch dazu verschiedener Art. Eine ganze kleine ornithologische Sammlung! Dieses bunte Resultat zeigt, wie verschiedene Vogelarten durch die Härte der Witterung und durch Müdigkeit auf ein und denselben kleinen Ort zusammengetrieben werden können.

Derselbe Schuss hatte auch einige Flüge Wildenten in die Höhe gebracht, welche in der Biegung des Flussbettes eingefallen waren.

Diese überflogen mich und konnte ich daher unter ihnen folgende Arten erkennen:

- die Knäckente (*Querquedula circaea*, L.),
- die Krickente (*Querquedula crecca*, L.),

a füttyülő kacsát (*Mareca penelope*), a nyilfarkú kacsát (*Dafila acuta*), a tőke kacsát (*Anas boschas*). Volt még sok, melyet nem tudtam felismerni; ha történetesen nem vagyok elfoglalva első lövésem zsákmányának felszedésével, úgy ezek közé is lőhettem volna s talán nem is eredmény nélkül.

Ezután utamat a víz mentén folytatva, egy füttyülő kacsát rebbentettem föl (*Mareca penelope*), a melynek utána is lőttem kétszer; de megbántam; mert e lövésem zajára a fejem fölött röppent el az a sneff, melyet előbb felismerni nem birtam; most azonban a csekély távolság felismerhetővé tette előttem: kőforgató sneff (*Strepsilas interpres*) volt, mely itt még csak egyszer fordult elő. — Egész nap nyomoztam utána, de hiába; fáradozásomat azonban siker annyiban koronázta, hogy egy Lotyó sneffet (*Limosa ægocephala*) tudtam löni.

Szomorú képet nyújtott egy csapat füsti fecske (*Hirundo rustica*), mely kifáradva, átázva, éhesen érkezett; lanyhán csapkodtak fáradt szárnyaik, nem találva pihenő helyet a hólepte vidéken, tovább vonultak délfelé, — pedig ott sokkal nagyobb volt a hó, a hideg; szegények a biztos éhhalálnak mentek eléje.

*

Éjjelre kiderült; de a derű kemény fagygyal jött, s a hó csak három nap múlva olvadt el. — Sok madár hullott el a három kemény nap alatt a hótól, fagytól és éhségtől; meg is látszott azon a nyáron a korán érkezett madarak pusztulása; mondhatni madárhíányban szenvedtünk.

die Schnatterente (*Chaulelasmus streperus* L.),
die Löffelente (*Spatula clypeata*, L.),
die Spiessente (*Dafila acuta*, L.),
die Stockente (*Anas boschas*, L.),

Die übrigen unterschied ich nicht; wäre ich nicht mit dem Aufsammeln meiner Beute in Anspruch genommen gewesen, so hätte ich auch hier einen Schuss anbringen können, und zwar vielleicht nicht ohne Erfolg.

Meinen Weg dem Wasser entlang fortsetzend, trieb ich eine Pfeifente (*Mareca penelope* L.) auf, der ich zwei Schüsse nachfeuere. Ich musste dies aber sehr bereuen, da die oben erwähnte Schnepfenart, welche ich nicht erkennen konnte, durch den Schuss ebenfalls aufgescheucht wurde und über meinem Kopf dahinflog. Die geringere Entfernung gestattete es nun den Vogel zu erkennen: es war ein Steinwölzer (*Strepsilas interpres*, L.) welcher hier bis jetzt nur ein einzigesmal beobachtet wurde. Ich habe den ganzen Tag nachgeforscht, leider vergebens. Der einzige Lohn meiner Bemühungen war eine *Limosa ægocephala*, welche ich erlegte.

Ein trauriges Bild zeigte eine Schaar von *Hirundo rustica*, L., welche ermattet, durchgenässt, hungrig angekommen war. Matt schlugen ihre müden Fittige, keinen Platz auf der schneebedeckten Fläche findend, wo sie ausruhen hätten können. Sie zogen weiter gegen Süden, einem noch grösseren Elend entgegen; lag ja doch dort noch viel grösserer Schnee und herrschte grössere Kälte. Die Armen gingen dem sicheren Tode entgegen.

*

Die folgende Nacht war klar, aber sehr kalt; der Schnee verschwand erst nach drei Tagen. Der Schnee, der Frost und Hunger haben viele, viele Vögel während dieser drei Tage getödtet; man bemerkte auch deutlich das Zugrundlegehen der früh angekommenen Vögel: wir hatten in diesem Jahre Vogelnoth!